

„Gépezet az egész, és a gépezetben minden egyforma”

– *Hogyan kerültél Magyarországra?*

– Anyu Mongóliában gyerekruhákat varrt, nagyon jó varrónő volt. A '90-es években cseremunkásokat küldtek ide Magyarországra, összesen három embert, és anyu volt az egyik. Egy évet dolgozott egy varrodában, és látta, hogy itt jól meg tudna élni. Mongóliában nagy a szegénység, és amikor visszament Mongóliába, megbeszélte mindenkivel, és aztán elhozta Magyarországra aput meg a két kisebbik testvéremet, mert csak arra volt pénz, de fél év után küldött pénzt, hogy mi is jöjjünk a nővéremmel, és akkor teljes lett a család, apu, anyu, négy gyerek. '93 óta itt vagyunk. Mongóliából úgy jöttünk el, hogy mindent ott hagytunk, mindent, a házat, a bútort, mindent, itt kezdtünk új életet. Lakást bérlünk, beiratkoztunk iskolába. Akkor még nem tudtuk, hogy van a tartózkodási engedéllyel, mert ahol anyuék dolgoznak, ott elintézték nekik a papírjukat. Évente volt hosszabbítása, szóval anyunak ezzel nem is kellett foglalkoznia. Utána aztán mindig pluszpapírt kértek, egyre több papírt, mindenféle papírt, és akkor a szüleim úgy gondolkodtak, hogy letelepedésit kérnek, 15 éveset akartak pályázni, csak nem sikerült, mert ahhoz tényleg nagyon sok papír kellett. Háromszor próbálkoztak.

És közben felnőttünk. Én itt végeztem az összes iskolát, általános iskolát, középiskolát, utána pedig kétéves továbbképzésre jártam. Mindig itt éltünk ebben a kerületben, itt ismertem meg a férjemet, 12 éve vagyunk együtt. Szóval régóta. Ebből már öt éve élünk együtt, és négy éve vagyunk házasok. Amint összeházasodtunk, kérvényeztem a magyar állampolgárságot, mert azt mondták, itt, az önkormányzatnál kell kérvényezni, nem kell se letelepedési, se semmi, mert ugye nekem tartózkodási engedélyem volt, amit évente kellett hosszabbítani. Beadtam, és négy hónap múlva jött a levél, hogy nem vagyok elég régóta házas, három évet kellett várni. Megvártuk a három évet, de az a helyzet, hogy a házasságunk után egy évvel kaptam meg a lakcímkártyámat, és amikor újra beadtam az állampolgárságim, akkor meg azért utasítottak vissza, merthogy a lakcímkártya kézhezvételétől kell három évet várni. Most telik le ez a három év, most fogom újra beadni. Elvileg minden másnak megfelelt, csak ez a kettő hiányzott, ami vicc, mert hát különben tényleg beadtunk mindent. Ja, meg ami nagyon fontos: nyelvizsgát kell tenni a magyar állampolgársághoz. Nekem van magyar érettségim, úgyhogy nem kell.

Most megszületett a kisfiam, ő is magyar állampolgár, csak én nem vagyok az, és akkor egy kicsit nehéz is így papírokat intézni, főleg kórházakban, meg ilyen helyeken. Pedig van munkahelyem is, gondozónőként dolgoztam, most itthon vagyok a gyerekekkel.

– *Menjünk egy kicsit vissza az időben! Mongóliában hogy éltetek?*

– Először jurtában éltünk, utána beköltöztünk egy kisebb házba. Anyu, apu dolgozott, mi, gyerekek iskolába jártunk. Átlagos család volt a miénk.

– *Azt is mondtad, hogy nehezen éltetek, merthogy Mongóliában szegénység volt.*

– Igen, és most is elég nagy a munkanélküliség. Anyunak volt munkája, igen monoton varrodai munka, de legalább havi fix fizetése volt. De abból nem lehetett egyről kettőre jutni, és négygyerekes családnak nagyon nehéz volt. Szegények voltunk, emlékszem, sokszor éheztem is, meg minden, de hát ez sok helyen így volt. Nem volt csatornázás, ahol laktunk, a kútról kellett vizet hozni, kajában nem volt választék, és az itteni élet sokkal jobban tetszett anyunak, amikor itt volt, hát így jöttünk ide. Mongóliában kajajegyek voltak, meg volt adva, hogy a családnak mennyi olaj, mennyi liszt, mennyi kenyér jár egy napra, és sokat kellett sorban állni, szóval nehéz volt, tényleg nehéz. Na és az is, hogy Ulánbátorban születünk, anyu és apu is ott született, csak hát, hogy is mondjam... apu egy kicsit jobb családból származott, anyu meg nagyon szegény családból, és apu szülei nem nagyon szerették anyuékat, és ezáltal minket sem. Úgyhogy mi magunk voltunk, és ezért is volt nehezebb. Meg hát apuék is nagyon sokan testvérek, anyuék is. Most is vannak ezek a nagycsaládosok, ők is heten-nyolcan testvérek mindannyian. És akkor így összekuszálódik az egész, nincs, aki segítsen, azért jöttünk. Most már Mongóliában alig van rokonunk, mindenki eljött onnan, mert tényleg nehéz ott élni. 2005-ben voltunk Mongóliában a férjemmel, és olyan munkahirdetéseket láttunk, hogy harminc év alatti fiatalokat keresnek, afölöttiek már nem is találnak munkát. Ott már meg is mondják, hogy hány évesnek kell lenni, szóval nagyon nehéz. Amúgy nem változott semmi, ugyanolyan nagy a szegénység.

– *Ki segített a Magyarországra jövetelben?*

– Anyu itteni kapcsolatai. Itt ismerkedtek mongolokkal, itt, a varrodában, ők segítettek. Kerestek anyunak lakást, ahova beköltözhattünk mi is. Szóval Mongóliából semmilyen segítség nem volt, csak az itt élőkre számíthattunk, meg saját magunkra. Én legalábbis úgy tudom, de akkor még kicsi voltam, kilencéves. Külföldön a mongolok mindenhol mindig összefognak, tartják a kapcsolatot.

– *Először, ugye, vízumot kellett kérni... Arra mennyire emlékszel?*

– Én a nővéremmel meghívóval jöttem, mert lehet meghívóval is, és csak utána kell vízumot szerezni, de ezeket a papírmunkákat anyu tudja, ő intézgette. Régebben könnyebb volt idejönni, sokkal könnyebb volt, most már nagyon nehéz. Mongóliában megszűntették a magyar nagykövetséget, és ha ide akar jönni valaki, át kell mennie Pekingbe, azt hiszem, és onnan kell kérvényezni a papírt.

– *Amikor idejöttél, mit tudtál, mit gondoltál Magyarországról?*

– Amikor anyu visszajött egy év után, nagyon sokat mesélt, és hozott fényképeket. Nekem akkor az volt az álomország. Mongóliában nehéz volt az élet, és a képekről láttam, milyen nagyon szép Magyarország. Hát alig vártam, hogy jöhessek, meg az emberek is tetszettek azok alapján, amiket anyu mesélt. A szobatársai közt magyar tanulók is voltak, és anyu mutatott képeket, és mondta, hogy milyen kedvesek. Amikor egy évig itt volt anyu, akkor apu kétszer meglátogatta, hozta a kisebbik húgomat, és őt imádták ott, a munkásszállón. A magyarokkal együtt szórakoztak, meg minden, és nagyon kedves emberek voltak, úgyhogy alig várták, hogy jöjjünk.

– *És utána milyen volt? Kilencévesen idejöttél, akkor elkezdtél iskolába járni.*

– Amikor végre én is jöhöttem, kilencévesen, beírtak az iskolába, és az osztálytársaim is aranyosak voltak. Sokat kellett költöznünk, mert anyunak megváltozott a munkahelye, és ezért kétszer nekem is iskolát kellett váltani, általános iskolát, de nagyon aranyos volt mindenki. Hamar megtanultam a nyelvet, már az első év végére tudtam magyarul. Pedig úgy írártak be, hogy egy szót sem tudtam. Mondjuk, sokat segített, hogy a húgom előbb jött ide, és ővele egy osztályba raktak, elsőbe, és ő segített nekem. Aztán az általános iskolát úgy végeztem el, hogy a negyedik osztályt nyáron végeztem el, le kellett vizsgázni mindenből, ehhez magántanárt fogadtak nekem, és akkor harmadikból egyenesen ötödikbe mentem. Még így is egy évvel idősebb voltam a többiekénél, de aztán a középiskolában már szépen elvegyültem. Csak attól félttem, nehogy megbukjak, mert akkor ugyanott vagyok, ahol elkezdtem. Nagyon szerettem tanulni. Általánosban nem voltam jó tanuló, de középiskolában már végig négyes-ötös. Pedig anyuék nem tudtak segíteni, mert ők annyira nem tudtak magyarul. Egyedül törekedtem, törekedtem, és sikerült elvégezni, és aztán árvaházban voltam egy éven keresztül gyakorlaton, nagyon mostoha sorsú gyerekek között. Úgyhogy mondtam, hogy inkább idősekkel foglalkozom, azok nem érintenek érzékenyen annyira, mint a gyerekek. Az idősekkel elvoltam, szerettem hallgatni a régi történeteket. 90 év körüliek voltak, és ha csak tehették, háborús történeteket meséltek. Úgyhogy ott maradtam. Most jöttem el szülési szabadságra.

– *Beszéljünk egy kicsit a papírügyekről. Tartózkodási engedély...*

– Eleinte nekünk nem kellett menni a bevándorlási hivatalokba, elég volt anyunak meg apunak, mert az anyu útlevelén rajta volt a négy gyerek fényképe meg a neve, és ezáltal mi is megkaptuk automatikusan. '96-ban vagy '97-ben ez megváltozott, mindenkinek meg kellett jelenni a bevándorlási hivatalban, évente kellett hosszabbítani. Órákon át, volt, amikor egész nap kellett várni, nagyon sokan voltak, rengeteg külföldi. Mondom, minden évben meg kellett jelenni a hat-hét éves öcsémnek is, mindenkinek külön papírral, és egyik évben, talán 2001-ben az egyik ügyintéző elrontotta a papírunkat. Rosszul küldték tovább, és kiutasítottak minket, mert azt hitték, hogy egyedül anyu nevel négyünket, apu valahogy eltűnt. Szétszedték a család papírjait, ezért egy éven keresztül havonta kellett mennünk hosszabbítani a papírt. Havonta! Ez 2001-ben vagy 2002-ben tör-

tént, alig tudtam menni iskolába emiatt. Teljesen le voltam törve, borzasztó volt. Reggel siettünk nyitásra, hogy sorszámot húzzunk, és volt, amikor este hatkor jöttünk el. Hatig ott ültünk, vártunk, vártunk, vártunk. Ez ment egy teljes éven keresztül. És aztán megint elrontották, na, akkor kiálltunk magunkért, akkor már felnőttek voltunk, azt mondtuk, hogy ezt nem hagyjuk, mert megvan minden papírunk, és persze először is ezt kellett volna, csak akkor még kicsik voltunk, és még nem tudtuk intézni az ügyeket. Ameddig anyu egyedül intézte, sokan kihasználták, hogy nem tudott jól magyarul, és akkor az volt, amit ők mondtak. Megvolt mindenünk, anyuék dolgoztak, meg tudtunk élni, csak ugye Magyarországnak az a fontos, hogy nehogy a terhére legyünk itt. Anyuék szeptember-október környékén mentek hosszabbítani, de a papírokat már júniusban elkezdték intézni, mert nagyon sok papír kellett, APEH-től kezdve minden. És minden évben változik a törvény, és mindig kell valami hiánypótlás, plusz ezt kérnek, plusz azt kérnek, és húzódik, húzódik, újra kezdődik, megint újra kezdődik. Hát ezt anyu nagyon meguntta, akkor újra próbálta kérni a letelepedésit, és gondoltuk, hogy ügyvéddel kellene, de minket nem kérdezett anyu, elkezdte intézni, és elvállalta egy nő, aki elvileg ügyvéd volt. Én akkor már elköltöztem otthonról, de hát akkor még mindig öten voltak, és a nő azt mondta, hogy elintézi. Elég sok pénzt kért érte. Összegyűjtötte a papírokat, aztán pedig eltűnt, és kiderült, hogy nem is volt ügyvéd. Anyuék, amit sikerült összegyűjteni, azt beadták, de hát nem fogadták el, visszautasították a letelepedési engedélyt.

Én azért tudom kikerülni ezt a letelepedésit, mert magyar férjem van. Említettem, hogy tizenkét éve vagyunk együtt. Először nem is gondoltuk, hogy össze fogunk házasodni, de amikor 2005-ben kint voltunk Mongóliában, akkor igazán komoly lett a kapcsolatum, és utána összeköltöztünk. Nagyon sok mindenben akadályt éreztünk, például a kórházakban, vagy amikor ki akartunk menni külföldre, és vízumot kellett szerezni. Szóval nagyon sok akadály volt. Egy évre rá összeházasodtunk, és ezáltal már nem kellett nekem munkavállalási engedély. Ugyanis hogyha nem házasodtunk volna össze, akkor nem tudtam volna dolgozni, mert tanulói vízummal voltam Magyarországon. Csak úgy tudtam volna itt maradni, hogyha kimegyek Mongóliába, és onnan szerzek munkavállalási engedélyt, úgy jövök vissza. Hogy magyar férjem volt, anélkül is munkát tudtam vállalni. Ennyi előnye volt. De hát én szeretnék magyar állampolgárságot szerezni, mert most hova menjek? Magyarul jobban tudok, mint mongolul, Mongóliában nincsen semmim, nem ott jártam iskolába, itt végeztem, ide köt minden. Úgyhogy ezért is akarom megszerezni, meg elvileg akkor kettős állampolgár lennék. Megtartanám a mongolt is, de mindenképp szeretném megszerezni a magyart. Hát nagyon nehéz.

Miután a középiskolát elvégeztem, meg a két éves továbbképzést is, főiskolára vagy egyetemre kellett volna mennem, hogy megkapjam a papíromat, de én nem akartam, vagyis akartam volna, csak nagyon sok pénzbe került volna, mert semmilyen állami támogatásban nem részesültem. Szóval mihamarabb munkába kellett állni, csak nekem ahhoz kellett volna munkavállalási engedély. Igen ám, de éppen előtte házasodtunk össze, és én még iskolába jártam. Úgyhogy nekem nem kellett. A húgom most továbbtanul, mert ő is, az öcsém is pont befejezték a középiskolát, és tovább kell lépniük. Vagy ki kellene menniük az országból, és más vízummal bejönni, munkavállalási engedéllyel... Igaz, ál-

lítólag változott valami, azt hallottam, hogy, nem is tudom, csak Magyarország határát kell elhagyni, és akkor ott el lehet intézni. Mongóliában nagyon nehéz elintézni.

Az iskolalátogatásával nem volt gond, kértem, adtak, ők meg automatikusan meghosszabbították. De amúgy a hatóságok tudják, hogy nekik hatalmuk van, meg hát ezekben a hivatalokban eleve csak külföldiek, többségükben kínaiak meg vietnamiak ügyeit intézik. Mi, mongolok kevesen vagyunk, de egy kalap alá vesznek velük, és hát úgy bánnak velünk, hogy... hú, nagyon rossz. Én utáltam odajárni. Nem lehetett szólni hozzájuk, mert akkor ők azonnal visszautasították, hogy bármit csinálhatnának, és inkább befogtuk a szánkat, és az volt, amit mondtak. Ezt kértek, azt kértek, és mi beszereztük, még ha joggalánul kérték, hogy úgy mondjam, akkor is. Ilyen gépezet az egész, és a gépezetben mindenki egyforma. Én nem szerettem a kínaiakat, mert ránk is azt mondták, hogy kínaiak vagyunk, pedig nem vagyunk ugyanazok, én mongol vagyok, ő kínai, amaz meg vietnami. A hivatalnokoknak mindenki ugyanaz volt. Sorszámot húztunk, reggeltől estig ott voltunk, senki sem figyelt ránk. Azért szerintem az is lényeges, hogy már mióta itt vagyunk: 18-19 éve! És semmi. Mindig más ügyintéző volt, mindig más, és egyszer-kétszer valamelyik szóvá tette, hogy hú, már milyen régóta itt vannak. Ennyi volt a megjegyzés, következmény meg semmi. Mondták, hogy milyen jól beszélünk... ennyi. A kínaiak meg a vietnamiak sokszor ügyvéddel vagy tolmáccsal jöttek. Mi mindig saját magunk mentünk, mert mi legalább beszélünk magyarul, ennyiben könnyebb volt.

– *Ti fordítottatok a szüleiteknek?*

– Igen. Amióta felnőtünk, azóta csak mi. Most már a húgom intéz mindent, mert ő még anyuékkel lakik. Én elköltöztem, nekem már nincs annyi papírmunkám. Ők most tértek át két évre, eddig mindig egy évre kapták meg.

– *Szerinted mi fog változni, hogyha már magyar állampolgár leszel?*

– Mi fog változni? Hát lehet, hogy több jogom lesz, én legalábbis ezt remélem. Amikor megszületett a kisfiam, azzal szembesültem, hogy járna családi pótlék, de az én nevemre nem lehetett, mert nem vagyok magyar állampolgár. Úgyhogy a férjem kérvényezte. Régen például nem lehetett semmit részletfizetésre vásárolni, mit tudom én, mobiltelefon sem lehetett venni a nevünkre. Most már lehet. Fél éve volt egy autóbalesetem, és bevettek minket a balesetibe. Rögtön úgy kezeltek, mint külföldi állampolgárt, meg sem kérdezték, hogy van-e taj-kártyám, hogy milyen állampolgár vagyok, rögtön aláírták a papírt, hogy kezelés után díjat kell fizetni, és akkor a férjem járt utána, hogy van taj-kártyám. Meg sem kérdezik, hanem rögtön egy kalap alá veszik az embert.

– *Az elején említetted, hogy már kétszer is kérvényezted a magyar állampolgárságot, kicsit mesélj erről.*

– Igen. 2006 szeptemberében mentem férjhez, és már októberben megérdeklődtem az önkormányzatnál, hogy beadhatom-e a kérvényt. Azt mondták, beadhatom, mivel már

magyar férjem van. De hát nem tudtak semmit, pedig ők intézik az állampolgársági dolgokat. Négy vagy öt hónap múlva megjött a levél, visszautasították, mondván, hogy nem vagyok elég házas. Mármint hogy elég régóta. Három évnek kell lenni. Voltam több helyen, mert ugye bevándorlási meg letelepedési meg a magyar állampolgárság, mind a hármát máshol-máshol kell intézni. De ahol a letelepedési engedélyt lehet kérvényezni, ott is azt mondták, hogy beadhatom, és nem kell megvárni a három évet. Ezért is adtam be, pedig sok papír kellett, meg pénzbe is került. Jó sok papírt ki kellett tölteni, két igazolványkép, papír, hogy hol lakom, a férjem befogadó nyilatkozata, hogy itt lakhatom ebben a lakásban. Plusz kellett a tulajdoni lap, ami pénzbe kerül és le kellett fordíttatni a születési anyakönyvi kivonatomat, azt meg csak a hivatalos fordítóirodában lehet, mást nem fogadnak el, és az volt valami tizenvalahány-ezer forint, pedig csak kétoldalas volt. Összesen max. harmincezer lehetett, de hát akkor én még tanuló voltam, nekem az nagyon sok volt. Meg összeszedni a papírokat, hú! Mivel nem dolgoztam, hanem tanuló voltam, bankszámlát kellett nyitnom, bizonyítani, hogy el tudom tartani magam. Hogy tehát nem a magyar állam terhére vagyok. Azt tudtam csinálni, hogy ami az esküvőn összegyűlt, azt beraktam a bankba, és több évig meg is őriztem, azt tudtam benyújtani. De ezt ők nem nézték, és azt se, hogy mióta vagyok Magyarországon. Csak azt, hogy nincs meg a három év. Pedig előtte behívtak a férjemmel, külön-külön mentünk be a szobába, és kikérdeztek bennünket, olyasmiket, hogy a férjemnek melyik a kedvenc, olyan nevetséges volt, tévécsatornája. Már nem is emlékszem, miket kérdeztek vagy háromnegyed órán keresztül, de irtó nevetséges volt. Hát gondolom, azt hitték, hogy ez valami érdekházasság vagy névházasság, és olyan dolgokat kérdeztek, hogy csak röhögtem, de hát tudtunk mindent egymásról. Ezután kaptam nem egy évre, hanem ötre tartózkodási engedélyt, mivel magyar a házastársam. 2012-ben fog lejárni. De most nagyon reménykedem, hogy megkapom a magyar állampolgárságot, hiszen most már a kislám is magyar állampolgár, mert ő az apja után automatikusan megkapja, egyedül én lógok ki a sorból.

– *Az önkormányzatnál milyenek az ügyintézők?*

– Nem tudnak, nem értenek semmit, odaadják a kitöltendő papírt, azt mondják, töltsen ki, ők majd továbbítják, ennyi. Elvileg a Bevándorlási Hivatalba továbbítják, és azok adnak rá választ fél év múlva, úgyhogy most megint beadom, aztán reménykedem. Amúgy négy-öt oldalas papírt kell kitölteni, plusz egy papírt, ami személyi igazolványt igényel. Most nincsen személyi igazolványom, mert nem vagyok magyar, csak egy útlevelem van, meg egy lakcímkártyám. A négy-öt oldalas papíron mindent kérdeznek, a nagyszüleimtől kezdve. Hogy a szüleim mikor házasodtak, hány gyerekük van, mi a nevük, hol születtek... A férjemről is mindent kérdeznek: munkahelye, szülei meg a szülei szülei. Nagyon sok adatot kérdeznek, és itt is be kell nyújtani a házassági anyakönyvi kivonatot, az anyakönyvi kivonatokat, a születését, a lakás tulajdoni lapját, a férjem befogadó nyilatkozatát. Most már a gyerek születési anyakönyvi kivonatát is be kell adni, plusz két fényképet, és nem is tudom, mit még. Ezek, amik fontosak. Ja, meg hát a kereseti igazolást. Most, hogy nem dolgozom, a tb-től kell kérnem igazolást, hogy itthon vagyok gyeden. Valaki kérdezte, hogy jó, az neked jár? Igen, az nekem most jár, utánanézttem. Szép is lett volna, hogy itt dolgozom már mióta, és ezek után sem kapnék. Hát én ugyanúgy adózom, meg

minden, úgyhogy azt most kapom, csak mindenféle egyéb támogatásokat nem kapunk. Hogyha én itt egyedülálló szülőként nevelném a gyereket, semmit nem kapnék. A férjem intézte el a papírokat, ő igényelte a saját nevére. De hogyha itt lennék egyedülálló nőként, akkor elmentem volna dolgozni, és mellette kellene nevelni a gyereket. Persze akkor nem vállaltam volna gyereket. Most már legalább látják, hogy komolyan gondoljuk, és ez nem névházasság.

Na most, hogy a magyar állampolgárságot megszerezsem, ahhoz kell tudni magyarul, ez alapfeltétel. Ismertem egy nőt, egy mongol nőt, akinek ugyanúgy magyar férje van, és jó pár éve mesélte, hogy a vizsgán az egész történelmet kellett elmesélnie. Azt nem lett volna gond megtanulnom, csak hát nekem nem kellett vizsgáznom, mert az érettségi kiváltotta. Ennyivel könnyebb. Most gyűjtöm a papírokat, de hát a gyerekkel nagyon nehéz, nem tudok ide-oda menni. Majd megkérem a húgomat, hogy segítsen, mert el kéne mennie a tb-be kikérni a papírokat, az is idő. A jövő héten beadom, és onnantól várhatok fél évig. Akkor válaszolnak, de hogyha valami hiányt találnak, hiánypótlásként még be lehet adni, és akkor onnantól fél év megint. Nem hiszem, hogy túl sokan kérhetik, de hát a hivatalnak biztosan sok munkája van. Elvileg a köztársasági elnök írja alá a papírt. A múltkorit visszautasította. Lehet ugyan fellebbezni, de hát minek, úgysem érek el semmit. Vártam egy évet, és most beadom, szerintem nem lesz semmi probléma, legalábbis remélem. Remélem, most nem kérnek bankszámlát, mert már megszüntettem. Megszületett a baba, föl kellett újítani a lakást. Most csak a fizetési papírunkat tudjuk bemutatni, plusz a férjemnek a papírjait kell benyújtani.

– *Tehát akkor ezeket még nem vagy már egy részüket elkezdted összegyűjteni?*

– Elkezdtem. Most csak olyan dolgok vannak hátra, mint a tulajdoni lap, a többi a férjem el tudta intézni. Kitölteni pedig én is ki tudom. Szóval a tb meg az önkormányzat van hátra... A tulajdoni lapot két-három nap, mire elhozzák ide. Azt nem adják rögtön, azt meg kell igényelni és utánajárni. A születési anyakönyvi kivonatomat hál' isten már nem kell újra fordíttatni, mert az már nem változik. Az útleveletem régen kellett, de most már nem kell, mert az mongolul meg angolul van. A fordítás is végig angolul történik, nem magyarul. Úgyhogy remélem, mindent be tudok adni. A tartózkodási engedélyhez mindig kellett illetékbélyeg, azt hiszem, ötezer forint volt személyenként. Itt nem kellett illetékbélyeg, még nem vezették be.

– *Az elején azt mondtad, nagyon vártad, hogy Magyarországra jöhess, merthogy az emberek milyen kedvesek, meg hogy könnyebb itt az élet. Most, lassan két évtized múltán mit gondolsz Magyarországról és a magyarokról?*

– Amikor idejöttem, más volt. Kicsi voltam, és minden nagyon szép volt, kedvesek voltak az emberek. Nem voltak ilyen idegesek, nem rohantak folyton. Most már... fű!... most már látom, hogy a közlekedésben türelmetlenek, sokkal többet káromkodnak. Türelmetlenek, idegesek. És öt-hat éve kicsit utálattal néznek rám. Sokszor beszóltak az utcán. Legtöbbször idős emberek, hogy húzzak haza. „Húzzál haza, te kínai, húzzál haza!”

Egy időben nem is mertem az utcára menni, mert több olyat is hallottunk, hogy valakit megtámadtak, meg minden. Ahogy egyre nehezebb lett az élet, szerintem az emberek elkeseredtek, és minket hibáztattak, vagy nem is tudom. Egy ideig, amikor középiskolába jártam, este nem mentem sehova, otthon ültem. Az iskolából rögtön hazamentem, és nem is mentem sehova. Annyiszor beszéltek buszokon, utcán, mindenhol. Úgyhogy ez rosszulesett, pedig én aztán nem ártottam senkinek.

– *Az iskolában is volt ilyen?*

– Ott is. Az általános iskolában volt, de hát azok még kicsi gyerekek, azok csak kötekedtek. Középiskolában nem, mert eléggé visszahúzódó voltam, mindig bent ültem a teremben, az osztálytársaimmal meg jóban voltam, úgyhogy annyira nem vettem észre. Az öcsémnek volt itt problémája a középiskolában. Még iskolát is váltott. A tanárokkal. A tanára... nem is tudom, milyen szakos tanára... állandóan megjegyzéseket tett neki. Elsős volt, és meg is buktatták, és én intéztem el, hogy kivettük onnan, és átírtuk másik iskolába. Ő már nem akart bemenni, azt mondta, hogy ez a tanár kikészítette. Eljöttünk onnan, vagyis hát ő eljött onnan. Azóta elvégezte az iskolát, nem volt semmi probléma, leérettségizett, minden rendben volt. Régen sokkal barátságosabbak, érdeklődőbbek voltak a magyar emberek. Az utcán szóba álltak velünk, meg minden, de most már olyan utálattal néznek minket, mintha mi lennénk terhükre, pedig szerintem nem. Többször is hallottunk olyat, hogy mi vesszük el a munkájukat. Régen sok nagy varroda volt, most meg már majdnem mind megszűnt. Mongolok nyitottak ilyen kicsi saját családit, és hát mostanában elég sok mongol elment innen Magyarországról, mert nagyon nehéz itt-tartózkodást szerezni. Amikor a varrodások kerestek magyar munkásokat, nem volt jelentkező. Vagy amikor mondtuk, hogy milyen munkát kéne végezni, nyolc órában ülni és varrni, az nem tetszett nekik. Úgyhogy ebből látszik, hogy nem mi vesszük el a munkát, sőt mi inkább segítünk.

Azt hittem, hogy az idős emberek tapasztaltabbak meg okosabbak, de hát nem. Az utcán simán beszélnek, jó hangosan. Volt egy néni, aki kimondottan rám szállt, és utcán, boltban mindig rám kiabált. Szóltam a főnökömmnek, ő pedig szólt a családtagoknak, hogy föl fogjuk jelenteni zaklatásért, mert nem hagy engem békén, annyira rám szállt. Olyan sok gonosz ember van!

– *Az itteni mongolokkal milyen a kapcsolatod?*

– Nem ismerek sok mongolt, csak a kerületben lakókat meg a rokonaimat, úgyhogy én egy kicsit elszigetelődtem. De már ők sem ugyanazok a mongolok. Régen más volt. Most már irigyek egymásra. Hogyha valaki egy kicsit feljebb jut, arra irigykednek, kibeszélik, szóval már ők is mások. Úgyhogy nem is szeretem a mongol programokat, nem veszek részt az ünnepeiken. Inkább itthon vagyok, elvagyok. Nekem csak magyar barátaim vannak, mongol nincsen. A nővéremmel meg a húgommal régebben elmentem néha szórakozni, de amúgy csak magyar barátaim vannak. Pedig van sok mongol diák, velem egykorúak, csak valahogy... nem is tudom... nem találok velük közös szót, hangot.

Magyarokkal elvagyok. A férjemmel egy társaságba jártunk szórakozni, és megmaradtak a barátságok. Meg szoktak látogatni, elmegyünk ide-oda, együtt szoktunk nyaralni, minden évben együtt megyünk a Balatonra, úgyhogy ez így megmaradt.

Egy időben itt Magyarországon sok rokonunk volt, csak ők már elmentek, mint ahogy a mongóliai rokonok is. A zömük, szerintem úgy nyolcvan százalékuk, Koreában van, ott van munka, tudnak dolgozni. Na meg Németországban is vannak. Ide, Magyarországra már nem kíváncsiak. Mi meg maradtunk. Nehéz, de hát megmaradtunk itt. Sokan elmentek innen. Régen nagyon más volt. Volt nagy varroda, rengeteg mongol volt itt, és mindenféle ünnepeket tartottak. Most már semmi, szétszóródtak mindenhova, semmi. Alig vannak, úgy kell összeszedni a mongolokat egy-egy ünnepegre.

– Te hogyan szabályoznád az állampolgárság megszerzését? Szerinted mit kellene máshogy csinálni?

– Hát én biztos, hogy megváltoztatnám. Az én szemszögemből nézve: kislánykorom óta itt élek, itt végeztem minden iskolámat, és visszautasítanak, kiküldenének Mongóliába? Én attól szerintem meg is örülnék, nem tudnék mit kezdeni. Szóval nézzék meg, mióta vagyok itt, meg hogy tudok-e magyarul, és ha tudok beszélni, akkor már szerintem nincs gond. Ja, meg hát hogy aki idejön, az meg tudjon élni, nehogy magyar férjet kelljen keresni. Azért van szerintem ennyi érdeklődés. Ez a fontos, de tényleg. Én lassan 18 éve vagyok itt, és semmi előrejutás, semmi. Van Németországban rokonom, és már érettségivel felkínálták neki, hogy akarja-e a német állampolgárságot. Aztán van, ahol öt év után megkapják. Ha itt így volna, már háromszor megkaptam volna. Mert jó, a papírmunkát el lehet intézni, de nézzék már meg, hogy ki mennyi ideje van itt! És fontos, hogy valaki tudjon magyarul, bár nehéz a nyelv... apu is már nagyon régóta itt van Magyarországon, de csak szavakat tud: ha valaki beszél, nagyjából érti, de válaszolni nem tud. Úgyhogy ha ő neki kéne intézni, akkor nem tudom, hogy lehetne. Olvastam azon a kitöltőpapíron, hogy lehet kérni valami felmentést, de apu még olvasni sem tud magyarul. Viszont találkoztam olyan külföldivel, akinek magyar állampolgárija volt, és egy magyar szót sem tudott. Szóval ő hogy kapta meg, amikor le kellett tenni azt a vizsgát? Igen, már többször találkoztunk ilyennel, egy szót sem tudott magyarul, és ott volt a magyar személyi igazolványa, hogy magyar állampolgár. Akkor nagyon ideges lettem. Mondom, ilyen nem létezik. De hát ez szerintem a mai világban egyértelmű, akinek van pénze, az bármit meg tud szerezni. Én mindent törvényesen csinállok, csak hát mindig visszautasítják. Most remélem, nem.

Lejegyezte Göncz Borbála